

Historia książki

Książka od dawna towarzyszy życiu człowieka. Jest wyrazem dorobku cywilizacyjnego człowieka. Historia książki i pisma jest bardzo interesująca.

1. Na początku **ludzie przekazywali sobie opowieści dotyczące ich życia, opowieści o bogach i bohaterach oraz zachowywali je w swojej pamięci.**

2. **Ściany jaskiń i pismo obrazkowe – (piktograficzne).** Pierwotni ludzie wyrażali swoje myśli, tworząc rysunki na skałach, np. polowanie.

3. **Gliniane tabliczki z pismem klinowym.**

Pismo klinowe – od ok. 4 tyś. lat p. n. e. w Mezopotamii do połowy I tysiąclecia p. n. e. Sumerowie na glinianych tabliczkach odciskali znaki klinowe za pomocą drewnianego rylca. Kształt tego pisma to kliny (klin to kształt wąskiego, ostrokątnego trójkąta) lub gwoździe.

4. **Egipski papirus z pismem hieroglificznym.**

Papirus – materiał pisarski otrzymywany z papirusa – egipskiej rośliny.

Hieroglify – pismo obrazkowe używane od III tyś p. n. e. Składa się z trzech rodzajów znaków:

-**Fonogramy** (spółgłoski – ich wymowa natrafia na przeszkodę w postaci zamknięcia przepływu powietrza, ponieważ natrafia ono na przeszkodę),

-**Znaki ideograficzne** – symbole odpowiadające słowom np. krzyż to życie,

-**Determinatywy** – znaki poprzedzające dany typ wyrazów np. znak siedzącego bóstwa poprzedzał imiona bogów.

5. **Książka w starożytnej Grecji i Rzymie.**

Tabliczki woskowe – używane do notatek np. szkolnych, brudnopisów dokumentów;

Na tabliczkach drewnianych drążono i w te szczeliny wlewano roztopiony wosk zabarwiony na czarno. Następnie po zastygłym wosku pisano metalowym rylcem. Tabliczki posiadały na brzegach otwory, na brzegach tabliczek pozwalały na ich połączenie. Dwie połączone tabliczki to **dyptyk**, trzy – to **tryptych**, więcej – to **poliptych**.

Zwój – najstarsze książki. Powstawały od IV tysiąclecia p. n. e. Były nawinięte na drążek, po których na wewnętrznej stronie pisano teksty.

6. **Książka w średniowieczu.**

Pergamin – materiał pisarski, do którego wyrobu używano skór owczych, kozich lub cielęcych. Do XVI w. wykonywano na nim **rękopisy iluminowane**.

Wytwarzaniem pergaminu zajmowały się klasztory, a od XII w. malarskie **bractwo cechowe św. Łukasza** – pergaminiści.

Kodeks - książka powstała pod koniec starożytności, miał formę zszytych kart z pergaminu (potem papieru).

Zdobienie rękopisów – iluminacje książkowe.

Iluminacja książkowa (z łac. Illuminare – oświetlać, zdobić) – to zdobienie rękopisów za pomocą elementów malarskich. Były to:

-**Inicjały** – ozdobione pierwsze litery rozdziałów lub ustępów. Wypływały z kształtu litery;

-**Miniatury** – kolorowe obrazki, przedstawiające postacie np. świętych lub niezależne ilustracje;

-**Floratury** – motywy roślinne;

-**Bordiury** – dekoracje wypełniająca wszystkie marginesy, czasami ze scenkami satyrycznymi lub wziętymi z życia (rodzajowymi).

Księgi były pięknie oprawione w deski powleczone skórą, grzbiet usztywniony, okładki z metalowymi narożnikami i wypukłymi guzami, wytłaczane ornamenty.

Oprawą książek zajmował się **introligator**.

7. Epoka książki drukowanej.

a) książka drzeworytowa

Papier – wynaleziony w Chinach, najpierw wytwarzany ręcznie z trzciny, potem z innych roślin.

Książka ksylograficzna (blokowa) – (Chiny – wiek VII n. e., Europa początek XV w.) – księga przejściowa między rękopisem a książką drukowaną.

Technika druku książek ksylograficznych (blokowych) to **drzeworyt (ksylograf)**. Na wycięty z drewnianego klocka rysunek, nanoszono farbę i odbijano na papierze.

b) Książka drukowana od XV do XVII wieku.

W XV w **Jan Gutenberg** wynalazł technikę druku, polegającą na układaniu tekstu z metalowych czcionek i odbijaniu go na papierze.

W 1455 r. ukazała się drukiem Biblia Gutenbega.

Inkunabuł – książka, która została wydrukowana przed 1501 r.

Kolofon – informacja o książce (autor, tytuł, kopista, data, powód powstania), zamieszczona zwykle do XVI w na końcu książki.

c) **Książka drukowana w XVIII w.** – w związku z rozwojem nauki w epoce odrodzenia, pojawiają się tutaj specjalizacje książek (encyklopedie, słowniki, leksykony, almanachy - wytworne tomiki, książki dla dzieci).

Książki wydane do końca XVIII w. to **starodruki** (obejmują także inkunabuły).

d) **Książka drukowana w XIX i XX w.** pełni funkcję poznawczą, ideologiczną, estetyczną i wychowawczą.

W 1867 r. Amerykanie (Christopher Latham Sholes przy współpracy Carlosa Gliddena i Samuela W. Soule'a), **skonstruowali pierwszą maszynę do pisania.**

8. Epoka książki elektronicznej.

e-book – e-książka.

Białe kruki to książki bardzo rzadko spotykane na rynku księgarskim.

Wspaniale jest czytać książki. Czytanie relaksuje, pomaga zrozumieć siebie i poszerza horyzonty myślowe.

Źródła:

-Róża Witkowska (oprac), Historia książki,

http://biblioteka.tu.koszalin.pl/docs/Historia_ksiazki.pdf, dostęp 29.04.2020;

-Pismo, <https://pl.wikipedia.org/wiki/Pismo>, dostęp: 30.04.2020.

Oprac. Iwona Rams